

בענין תשובה
Are We Moving On?

אלול תשע"ד

5

גדרי הידוי והתשובה

חשובה בלא ידוי

המחבר דהמלות עשה דכאן אינה המשובה, רק הידוי צפה, דגזירת הכתוב היא דאם ממנחם מהחטא לרין להמדות צפוי, ככל מלות עשה שפליה צדיק כגון קריאת שמע ודומיהם. וכן נראה משלון המכילתא [ספרי זוטא צמדנר ה', ה'] שמיא הרב המחבר, ועדיין הייתי אומר שאין הידוי אלא צריך ישראל כי מנגן אף צדק לארץ כו'.
 וצאמם תשובה מטאר להדיא צמורה נפרשת תשובה נפרשת נבנים [דברים ל', א-ג'] והשטות אל לנגן כל הגוים אשר הדיסק וגו' ושנת וגו' וכן ה' אלהיך את שבתך וגו', ומיירי צדק לארץ כדכתיב כל הגוים וגו'. ונפרשת ואמנתן [שם ד', כ"ז-ל'] והפין וגו' ושנת עד גו' כי אל רחום גו', א"כ מטאר צמכות דאף צדק לארץ מהני תשובה, אלא ודאי תשובה לחוד דהיא אפילו בלב, אם מתחרט בלב שנת הקציה מקבל תשובה, רק כאן היא מלות עשה ככל מלות עשה שצמורה לומר הידוי צפה, ואם לא אמר צפה צטל מלות עשה, אכל מ"מ לענין כפרה על העבירה שעבר נחכפר בתשובה בלב, וגם סייע כרימות ומימות ציט דין ומייעי מלקות דאין מתכפרין בלב תשובה, וצמחונה מתכפרין ככל מלקות כפרה שצמחארו [מלות י"ד ואלין] צמ"ד, היינו תשובה בלב, אם אין מתחרט בלב אין לו כפרה מהש"מ, ואם מתחרט בלב יש לו כפרה מה שצמחונה מקפדת, אכל אין תלוי בכלל צדיק דברים, רק דהיא מלות עשה צפוי עצמה, ואם לא עשה כן צטל מלות עשה של ידוי, אכל התשובה נתקבלה ומכפרת מה שהתשובה ראויה לכפר בכל עבירה לפי מה שהיא כמו שצמחאר צמ"ד.

היודי שיאמר האדם בעת התשובה אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי כן וכן, כלומר שיזכיר החטא שעשה בפירוש בפיו, ויבקש כפרה עליו ויאריך בדבר כפי מה שיהיה צחות לשונו.
 ואמרו זכרונם לברכה שאפילו החטאים שחייבה התורה קרבן עליהם צריך האדם אל היודי עם הקרבן, ועל זה נאמר [במדבר ה', ו'] דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההיא והתודו את חטאתם אשר עשו. ואמרו במכילתא [ספרי זוטא כאן] לפי שנאמר [ויקרא ה', ה'] והתודה אשר חטא, יתודה על חטא שחטא, עליה, על חטאת כשהיא קיימת לא משנשחטה, כלומר בעוד שבהמת הקרבן חיה ולא משנשחטה. ועוד אמרו שם, למדנו חיוב היודי למטמא מקדש וקדשיו, מנין אתה מרבה שאר כל המצוות, כלומר שהמקרא הזה בא בפרשת ויקרא במטמא מקדש וקדשיו, מנין אתה מרבה שאר כל המצוות, דכתיב דבר אל

כו' אינו מחכפר עד שימודה וישו. הכפיל כמה פעמים שאינו מחכפר לו בתשובה בלב בלא ידוי דברים. וכן כח צמ"ד ה"ב, ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא כו', וצריך להתודות בשפתי ולומר עניינות אלו שגמר בלבו. נראה דידוי גם כן בכלל התשובה היא, ובלא זה אין התשובה מועלת כלל, ומדברי הר"מ נראה דהכל נלמד מקרא זה והתודו וגו'. ואיני מנין, דודאי היא מלות עשה, ואם לא עשה כן להתודות צפוי צדאי עבר אעשה, אכל לעכנ הכפרה מנגן.
 הן אמר דלדע העושה תשובה על עשה שעבר עליו, צדאי אם לא המודה צפוי אם כן הוא עובר עמה על עשה, ומאי נפקא מינה, מ"מ נשאר מחויב עשה זו וידוי, על כן אם עשה תשובה על זה בלא ידוי א"כ מצטל עמה עשה, א"כ בעל כרחך אינו יכול לטא לדי כפרה מהמלות עשה שעבר [עמה] עד שיקיים עשה זו, ומאי נפקא מינה מלות עשה אחרת או מלות עשה זו, ואין אמה יודע מתן שכן ועושן של מלות עשה. אך בעשה תשובה על חיוז מימה או כרת וכדומה, אפשר אף שצטל מלות עשה זו מ"מ נחכפר על העבירה החמורה שעשה תשובה עליה. וגם אם שגג ולא המודה צפוי דלא ידע דין זה דמלוה להתודות צפוי, או היה אונס, אם התשובה מליא צה לא מהני האונס ושוגג, דמ"מ לא עשה תשובה ולא נחכפר לו, אכל אם אין התשובה מליה צה צדאי נחכפר לו על העבירה, ואין עליו עונש על עשה זה אם היה באונס או בשוגג, וא"כ נפקא מינה אפילו בעושה תשובה על עשה. א"כ דבר זה צ"ע אם התשובה תהיה תלויה דוקא צדיק פה, דאפשר דהיא רק מלות עשה נוספת כמו כל מלות עשה שצמורה, וצנאנס אינו מניק כלום לתשובה מעבירות שעשה ונחכפר לו. והנה הפירוש צמכילתא הנ"ל היינו דאפשר דוקא צדאי ישראל הוא דין זה וידוי דברים אכל לא צדק לארץ, היינו דצדק לארץ אין צריך ידוי דברים ובלא ידוי דברים מתכפר בתשובה, ומרבה דין זה מקרא דכל מקום ובלא זמן דנריכה להיות התשובה צדיק דברים.

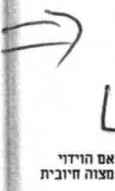
א. כן הוא בכמה כתיב, וכצ"ל עפ"י משייך רבינו בסוף מצוה זו עיי"ש, וכי"ח בסה"מ ובד"ו וכתיב אחרים: פשעתי ועויתי. ב. תוספת ביאור זו ליתא בסה"מ כאן, והייתי שדתי רבינו לפסוק כ"ר יתודה בן בבא, יומא פ"ו ע"ב, שצריך לפרט חטא, וכן מבוררת דעתו לקמן בדיני המצוה שכתב: שיאמר דברי התשובה צפוי שנאמר ויעשו להם אלוהי זבח. וכן פסק הר"מ בפ"ב ח"ג.

ובמה [ב] ובמה שכתבתי לעיל דכלל ידוי עבר אעשה, ומאי נפקא מינה אם נחכפר לו אעשה שעבר מכבר, צאמם זה אינו, דאם עבר אעשה כגון שלא הניח תפילין עבר אעשה זו, ובעושה תשובה מתכפר לו שפיר העונש דתפילין, ולא שייך לומר דיש עליו העונש מהעשה דידוי, דזו אינה מלות מחויבת, רק אינו מקיים העשה, כמו צ"מ אם אין לו ארבע כפופות הכא נמי, ואם לא עשה תשובה כלל על העשה של תפילין אינו שייך עונש על הידוי, רק קיים העונש על התפילין ולא על התשובה, א"כ לא גרע אם עשה תשובה בלא ידוי מלא עשה כלל תשובה, א"כ אם נאמר דנחכפר בלא ידוי לא שייך לומר דעבר אעשה דידוי, רק לא קיים, אכל לא צטל, דאינה מלות מחויבת, חיה פשוט.

ובכן נראה צקדושין מ"ט ע"ב, דאם קידש על מנת שהוא דניק, אפילו הוא רשע גמור מקודשם שמה הרהר תשובה בלב, הרי דתשובה בלב אף שלא צפה הוי דניק. וכן ציומא פ"ה ע"ב צמחנה, חטאת ואשם ודאי מתכפרין, ופי' רש"י דה"ה חטאת [השני], ומסתמא תשובה איכא שאם לא היה מתחרט לא היה מציא קרבן. עכ"ל. מטאר דזה שמיא קרבן גלי דעמו שמתחרט, ומכפרת לו אף שלא המודה צפוי. ועיין כרימות ו' ע"א רש"י דה"ה אלא על השני, דלרנאו צעין, נראה ג"כ דהעיקר היא התשובה בלב, אך רש"י בשטעות י"ג ע"א ד"ה חטאות ואשמות אין מתכפרין אלא על השני, פירש, דכתיב והתודו וגו', נראה דצדיק פה מליא כדכתיב והתודו. אך צאמם אין ראויה, דרש"י פירש מנגן זה דאינה מכפרת בלא תשובה, ומוכח מקרא זה דכתיב והתודו וגו' והיינו תשובה דידוי הוא עם תשובה, אכל אינו מוכח דהכפרה תלויה צדיק דברים דוקא, והמורה דכמה והתודו היינו למלות עשה, אך על כל פנים מוכח דתשובה צעין, על כן פירש רש"י ציומא דמסתמא מתכפרת וכו'. ולא מלאמי דין זה להדיא צמחאר דכפרה שפליה בתשובה תהיה תלויה דוקא צדיק פה, דהיא רק מלות נוספת כמו כל מלות עשה, אכל שפאה הכפרה תלויה צה, אינו מוכרח.

אך צמ"מ כאן פ"ה ה"א מטאר להדיא דהכפרה תלויה צדיק דברים, וזו לשונו, כל מלוה כו' כשעשה תשובה כו' מייד להתודות כו', והתודו וגו' זה ידוי דברים, וידוי זה מלות עשה הוא כו', וכן בעלי חטאות ואשמות כו' אין מתכפר להם עד שיעשו תשובה ויתודו ידוי דברים כו'. כחכ להדיא תשובה וגם ידוי דברים. וכן כחכ עוד, כל מחוייב מימות ציט דין ומחוייב מלקות כו' אין מתכפר להם עד שיעשו תשובה ויתודו כו', וכן המובל

שם סקמ"ד פשיטא ליה רכיון שהסכים ברעתו להשיב וקרא צדיק. (ה) כן הוא באור זרוע סי' ק"ב, ז"ל: אלא אחר חייבי לארין ועשה ואחר חייבי כריתות ומיתות ב"ד, בין שהידי בין ששגג, מיד כשהרהר תשובה הרי הוא כצדיק גמור לכל התורה כולה, אלא שצריך לצעור את עצמו ולסגף את גופו להתכפר לו מה שכבר עשה, וראיה לדבר דאמרי' פרק האיש מקדש על מנת שאינו צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמה הרהר תשובה, ואע"פ דידעין ביה דרשע גמור, אפילו הכי אי הרהר תשובה מקודשת והוי צדיק, אע"פ שצדיק לא עשה שום דין.

Handwritten notes: 4, פאנ, 7

שנויי נוסחאות

ה"ח. אבל חטאנו כ"ה ברוב כה"י ונדפוסו ספרדי, וכו"ה גי' ה"י"ף ומכ"ה גמ' (פי' דק"ט). בשאר כה"י והדפוסים אבל אנתנו. ועי' ש"ס גנוס היודי שנקדר הפסילה שנקסו ספר אהבה. חטאנו וגו' [או [בוי] כ"ה נכמה כמ"י ונדפוסו ספר. נקלם כמ"י בוי' [שממשותו [וכו'] ומס' נשמטו כמה דפוסים והדפוסים בולגו. גרוב כה"י וכמה דפוי' חטאנו נלד. ושלמ"מ ו' הלוקטים ו' המפמט.

מקורות וצינונים

שנ' אשרי תהיה לג' ה"ו. והצעקה כלעיל רה"י. יפה לעולם וכו' ביחוד ל' התלמוד [הלש' השנה ית]. יפה נעקה ללש' בין קודם גו"ד בין לאחר גו"ד [ערי' שם דברי יפה דלף או לא מקרב גו"ד ממתקם פורענות] וע"פ ח' א' כחל' מלל' וכו', וע"פ ז' א' השג' נתיים וכו' ומיירי נסיד, ועי' מוס' נדה ע' ד"ה כחל' נעשה. ומדי היא מתקבלת ע"י פסיקתה לר"ב פרטם שנה. שנ' דרשו ישיבה נה' ו. אבל בצבור וכו', עי' הל' חפלה רפ"ח. שנ' כ"י פ' ואמסן ד' ז'.

גילס דהא גלויים ועומדים הם, וגם כן נסוף דבריו יוכיח לקאמר וטובה היא לו שלא נתגלה עונו ואי נמפורסמים הרי אף על פי שהוא לא גילס כבר נתגלו אלף ודאי כדאמרן. וסובר רבינו דחטא מפורסם שבינו למקום לא דמי לעבירות שבינו אדם לחצור, דנעבירות שבינו אדם לחצור מלוא לפרסמם כדי שימחול לו חצורו, אבל נעבירות שבינו למקום נהי דלפן לו להעלימם כשיאמרו לו עבדת עבירה פלונית לא יאמר לא עברתי כיון שנתפרסם אלף יאמר עברתי ואני שב בתשובה שלימה לפני המקום מכל מקום אינו מלוא לפרסמם שאולי יהיה שם אדם שלא ידע דנכר ועכשיו ידע ואיכא חילול השם, ולכן לא כתב רבינו שבעבירות שבינו לבין המקום מלוא לפרסמם:

אליו ז' יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים, והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. לפיכך חייבין הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורים. ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל, שמא יחנק בסעודה קודם שיתודה. ואע"פ שהתודה קודם שאכל חזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחזר ומתודה בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה. והיכן מתודה. יחיד אחר תפלתו ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית: ח חודר חטאנו וגו', [ה] והוא עיקר הירודי. [עבירות שהתודה עליהן ביום הכפורים נגדי תמיד]: ט אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא עבירות שבינו אדם למקום, כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן. אבל עבירות שבינו אדם [ו] לחבירו, כגון חובל בחבירו או גזל וכיוצא בהן, אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו: אע"פ שהחזיר לו ממון

לחם משנה

אע"פ שהתשובה והצעקה וכו'. נפרקא קמא דר"ה דף י"ח גזר דין של צבור אע"פ שנחמס נקרב שנחמס כה' אלהינו בכל קראנו אליו והא כמיז דרשו ה' בהמלאו הא ביחיד הא נצבור נסיד אימת אמר רבה בר אבא [אבא] אלו עשרה ימים שבינו ר"ה ליוה"כ: ז ומצות ודוי יהו"כ וכו'. פרק יוה"כ דף פ"ו ס"ר מלוא ודוי ערב יוה"כ עם חשיכה אבל אמרו חכמים יתודה קודם שיאכל וישתה שמה יארע דבר קלקלה נסעודה, כך הוצא בהר"ף. ונפרסמם שמה מתקף דעתו עליו. ורבינו גורם בגרסא הר"ף ז"ל ומפרש שמה יתקן נסעודה. ורש"י ז"ל לא פירש כן: ואע"פ שהתודה וכו'. כל זה עם צברייתא קרוב ללשון רבינו ז"ל:

ח הודוי שנהגו בו [כל ישראל] אבל אנתנו חטאנו כולנו. שם אמר בר המדורי אלא קאימנא קמיה דשמואל וכו' וכי מטא שליחא לציבורא ואמר אבל אנתנו חטאנו כלנו קא מיקס אמר ש"מ

משנה למלך

פ"ב ו אע"פ שהתשובה והצעקה היא לעולם בעשרה ימים שבינו ר"ה ויום הכפורים היא יפה ביותר כו' בד"א

הגהות מיימוניות

[ה] אמר בר המדורי הוה קאימנא קמיה דמר שמואל כו' עד ש"מ עיקר וידויא הוה [יומא פו:] ודלא כדאמרנא דמפרשי וידוי צענין אמר: [ו] כו' אליעזר בן יעקב ודלא כד"ק דברייתא ע"ש [סס פו:].

מגדל עוז

שהיה משמטת על קבר עד זומם שהרג וסורין העם לומר קולו של הרוב הוא כו' [תנינא פו:] ודואם שגלה לעיר מקלטו ורצו בני העיר לכבדו אמר להם רואם אי שנתמר חוה דבר הרואם [מכות יב:] וכהנה רבות. ור"מ ז"ל לא סבר בתשנה תורה אלא סדר התלמוד חוה מקורד פרק בתרא דיומא [פו:] ופרק אין עומדין [לד:] ולכן קראו משנה תורה כמו שכתבנו וכל דבר ודבר כתב במקומו והיום למשכיל המצי' רשיות נצרכוה מן התלמוד שיביא בקצרה

הגרא

ה"ח. אבל חטאנו וגו' והוא עיקר הירודי. גמלא [פו:] עבירות כו' חזר. כו'. ע' ספ"ו דגיטין ס"ו א': [שם ס"ק יא-יב:].

רעקא

ה"ו. וצועקין בלב שלם וכו'. עי' מענין [כ"ח] [פ] למנואר דמפלת

אף על פי שהתשובה וכו'. פ' קמא דהלש' השנה [יח] א"ר שמואל בר אבחיא משמיה דרב מנין לגזר דין של צבור שאפילו שנחמס מתקרב שנחמס כה' אלינו בכל קראנו אליו והא כמיז דרשו ה' בהמלאו המס ביחיד ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא אלו עשרה ימים שבינו ראש השנה ליום הכפורים:

ז ומצות ודוי וכו' עד בברכה רביעית. הכל ברייתא פרק בתרא דיומא [פו:]

ח הירודי שנהגו בו וכו'. שם נחלקו אמוראים מה אומר ובסוף כלם אמר בר המדורי הוה קאימנא קמיה דמר שמואל והוה יתיב כי מטא שליח צבור אבא חטאנו קס אכרעיה אמינא ש"מ עיקר וידויא האי הוה: עבירות שהתודה עליהם וכו'. צרייתא שם פלוגמא דרבי אליעזר בן יעקב ותנא קמא [ופסק כלאב"י דמשנתו קב ונקי [עירובין סג: וש"ס]:

ט אין התשובה וכו'. משנה שם [פה:] אף על פי שהחזיר לו וכו'. משנה צבא קמא סוף החובל [גג:]:

ח הירודי שנהגו בו כל ישראל אבל חטאנו וגו', [ה] והוא עיקר הירודי. [עבירות שהתודה עליהן ביום הכפורים נגדי תמיד]: ט אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא עבירות שבינו אדם למקום, כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן. אבל עבירות שבינו אדם [ו] לחבירו, כגון חובל בחבירו או גזל וכיוצא בהן, אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו: אע"פ שהחזיר לו ממון

עיקר ודויא האי הוה ע"כ. ונראה ללאו דוקא חטאנו לצד אלא חטאנו עונו פשענו שזהו עיקר הירודי וכמו שכתב רבינו למעלה בריש פרק ראשון חטאמי עוימי פשעמי לפניך וגם כאלו דלמרינן הכי, ומאי דכתב חטאנו רואה לומר וכו' שהוא חטאנו עונו פשענו כנ"ל: עבירות שהתודה וכו'. שם צברייתא דף פ"ו ופסק כרבי אליעזר בן יעקב דמשנתו קב ונקי [עירובין סג: וש"ס]:

ט אין התשובה ולא יהו"כ וכו'. שם [פה:] צמשה נעבירות שבינו אדם למקום יוה"כ מכפר נעבירות שבינו אדם לחצור יוה"כ אינו מכפר עד שיראה את חצורו, ובגמרא [פג:] א"ר יתכן כל המקניט את חצורו אפילו. דנדרים ר"ך לפייסו וכו'. עוד שם ור"ך לפייסו בשלש שורות של [שלשה] בני אדם. עוד שם כל המבקש מנוו מחצורו אל יבקש ממנו אלא שלשה פעמים ואם מת מציא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו וכו'. ונפגאר כל זה דצברי רבינו:

ב יחיד כו'. [א"ה] לשון זה קנה מקומו כספר דרשות הרב המחבר ז"ל נדכן הרבים דף כ"ט ע"ב [ע"ס]:

וכן ס' המ' [עש' יו] וכן רבינו שמחה: [ז] ובס"ק דר"ה [יז:] כתוב אחד לומר ישא יי' וכתוב אחד לומר אשר לא ישא פנים כו' ע"ש:

מסוור, ועיקר הדבר פ' בתרא דיומא כי ר"ס ז"ל פסק כדפריק רב זוטרא בר טוביה משמיה דרב [ממון], והרשב"ד ז"ל [בספמא דפריק אליבא דרב יהודה. כד"ל:]

ו. אע"פ שהתשובה וכו' עד אליו. פרק בתרא דיומא [פו:] ז. יום הכפורים עד בברכה רביעית. סוף יומא [פו:] ח. הירודי שנהגו עד ולא תטור. הכל פרק בתרא דיומא [פו-פז:]:

ה"ח. אבל חטאנו וגו' והוא עיקר הירודי. גמלא [פו:] עבירות כו' חזר. כו'. ע' ספ"ו דגיטין ס"ו א': [שם ס"ק יא-יב:].

ה"ו. וצועקין בלב שלם וכו'. עי' מענין [כ"ח] [פ] למנואר דמפלת או דהסס מיירי נעשרת ימי תשובה אבל בשאר ימות השנה ר"ך שיהי' בלב

ל' 133 חכמ' |

תשובתו, מכל מקום לפי שהוא לא היה עומד, ובכל יום היה עולה ממדריגה למדריגה. ונודע דברי האריז"ל, כי בגן עדן כל עת שמעלין למדרגה יותר גדולה מוסיפין לדקדק עליו בתטאיו ולהענישו על כל חטא קטן, וכן הוא בעולם הזה. וזהו טעם ירידה לצורך עליה המבואר בספרים, שעת שמדקדקים בו הוא עת הירידה, ואז צריך תשובה. ועגמת נפש שיש לו מחטאיו הוא העונש, כמו שכתבנו לעיל אות נ"ז, ועל ידי זה יזכה לעליה.

מקום מעלה גדולה הוא, ולכך זכו שהמתנות שלהם נעשו ציפוי למזבח. ולכן נאמר למשה ואהרן הבדלו וגו', וכן אח"כ הרומו וגו', והקשה הרמב"ן וכי אין ביד ה' להצילם והם תוך הערה. אבל לפי שהם היו בדבר זה גדולים בענין המסירת נפש, לכך הוצרכו להבדל לבל ילקו עמהם. ולכך תיכף למאמר הבדלו והרומו הרגישו בזה ויפלו על פניהם, ואמרו בזהר דמסרו גרמייהו למיתה, רצו לעשות בזה כמעשיהם.

מח"ס 1234567

[סח] כל העבודות שבאברי הגוף והמצוות שבהם הם רק להישיר הלב, והעיקר הוא הלב ששם מעון הש"י, כמו שאמרו ז"ל (שיהש"ר ה) הקב"ה לבן של ישראל, שנאמר צור לבבי וחלקי אלהים לעולם. ולכך לא יהיה זה המכוון מן האדם, רק כל אלה דברים המביאים אל המכוון, כמו שאמרו בזהר (ח"ב פכ:) על תרי"ג מצוות — תרי"ג עיטין ^{עצות}. ועל זה אמר ואחר הרוח רעש לא ברעש ה', ואחר הרעש אש וגו', כי כבוד ה' אינו בדבר הנרגש ומרעיש, רק בקול דממה דקה והוא הלב שאינו נרגש לשום בריאה. ולמדו מזה בברכות (נח.) למלכותא דארעא, ומאן מלכי רבנן שהם המולכים על עצמם המושלים ביצרם כמו שאמרו ז"ל בכבא בתרא (עח:), גם המלוכה ביצר לא ברעש רק בקול דממה דקה. אבל מכל מקום גונדא קמייתא חליף כי קא אוושא (ברכות שם) 26. כי לולי זה אי אפשר, רק מקודם צריך להיות ברעש ובתוקף נגדו, כמו שאמרו ז"ל (ברכות

[סו] תפלה צריך לכל דבר אעפ"י שנגזר מהש"י, הלא תראה כאליהו שאמר לו ה' הראה אל אחאב ואתנה מטר, ואע"פ כן נאמר אח"כ שעלה לראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכיו וגו', שהרבה בתפלה עד שבא גשם. וחכמים דאמרו בראש השנה (טז.) דגזר דין הוא בראש השנה ויום כפור לא פליגי אאנשי כנסת הגדולה שתקנו סדר תפלות בכל יום. ומה שאמרו בגמרא כמאן מצלינן האידינא אקצירי ומריעי, כר' יוסי (ר"ה טז.), רצונו לומר שמה שהם היו מתפללין ומרבים בתפלה לקרוע גזר דין זהו אליבא דר' יוסי. והוא מאמר יגיעי, רוצה לומר שאמרו כן להלכה במכוון שרצונם היה כך, שתפילתנו האידינא יהיה כר' יוסי, שיועילו אף לקרוע גזר דין דראש השנה.

[סז] בכל מדרגה שהוא עולה יש לו לתזור ולשוב על חטאיו, וזהו ענין וחטאתי נגדי תמיד, אעפ"י שהאמין שכבר נתקבלה

26. ברכות נח, בתרגום: רב ששת עוור היה, פעם אחת הלכו כל העולם להקביל את פני המלך. קם רב ששת והלך עמהם, שהרי מצווה להקביל פני המלך ואפילו גוי. מצאנו אותו צדוקי ואמר לו: עוור לאן אתה הולך? הרי לא תראה כלום? ענה לו רב ששת: בא וראה שאדע טוב ממך מתי המלך בא. "חלף גונדא קמייתא, כי קא אוושא אמר ליה ההוא צדוקי: אתא מלכא, אמר ליה רב ששת: לא קא אתי מלכא". עבר גודד שני, וכאשר נעשה רעש אמר לו אותו צדוקי: עתה בא המלך, אמר לו רב ששת: לא, עוד לא בא המלך. חלף הגודד השלישי וכאשר נעשה שקט אמר רב ששת לצדוקי: ודאי עתה יבוא המלך, וכן היה. אמר לו אותו צדוקי: מהיכן ידעת? ענה לו: "דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, דכתיב: צא ועמדת בהר לפני ה', והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה', לא ברוח ה', ואחר הרוח רעש, לא